

Oponentský posudek na diplomovou práci Pavly Koudelkové

Konstrukce vzdělávacího modulu „Sociální spravedlnost“ pro další vzdělávání učitelů

99 stran textu, literatura, přílohy

Byla jsem přítomna lektorskému vystoupení Pavly Koudelkové k danému tématu a zaujata jejím přístupem. Z tohoto důvodu jsem byla velmi ráda, že jsem se mohla ujmout oponentského posuzování textu k problematice, která v pedagogických souvislostech hledá zřetelnější ukotvení, a která je zároveň podle mého názoru v mnohém klíčová a vysoce aktuální.

Případá mi velmi důležité, že se autorka snaží zmapovat základní východiska k otázkám sociální spravedlnosti: problémem však pro mě je **jakým způsobem je mapuje**. Výklad těchto východisek je podle mého názoru v první řadě neuspořádaný a také neúplný, dále pak ne vždy srozumitelný. Jde autorce jen o jiný termín (s.9) pro skutečnost, která se označuje interkulturní vzdělávání? Nebo jde o širší koncept vzdělávání k sociální spravedlnosti? Pokud platí snaha o terminologickou změnu, polemizovala bych s ní: rozhodně potřebujeme odlišit globální výchovu od výchovy k světoobčanství atp., i když blízkost je zřejmá. Pokud však jí jde chápé vzdělávání k sociální spravedlivosti jako střešní koncept i pro jiné vzdělávací snahy, potom postrádám – vedle zřetelného akcentu na interkulturní vzdělávání – i vztahy k dalším konceptům, vážících se kromě kultury i na socio-ekonomický status (alespoň v náznaku problematika rovnosti – nerovnosti), příp. i širší kontext soudobých teorií vzdělávání (Y. Bertranda má autorka v literatuře uvedeného). Protože jde o koncept klíčový, nelze se nezmínit, že definice sociální spravedlnosti (s.10) je pro mne sporná. (*sociální spravedlnost je proces...*) Subkapitola 2.1. Základní terminologické otázky evokuje, že autorka problém terminologie bude diskutovat: je tu však předloženo několik vymezení (Podle jakého klíče? Proč ne také jiná – např. sociální exluze aj.? Proč v terminologických otázkách zařazeny i organizační formy škol (s.15)? Jaký vztah má pojetí inkluzivního vzdělání tak, jak jej vydedukovala autorka ze spiritualistických teorií vzdělávání, problematice sociální spravedlnosti?

Zdá se, že jako zpřesnění pro kategorii sociální spravedlnosti autorce slouží vymezení forem útlaku: z těchto důvodů tedy v této subkapitole (2.2.) postrádám skutečný výklad tohoto vztahu, nejen heslovité vymezení jednotlivých forem. (Výrazem chybějícího výkladu tematiky je mj. prosté „přidání“ subkapitoly o základních dokumentech k ochraně práv menšin.)

Kapitolu třetí považuji za klíčovou: protože je s přívlastkem „teoretická“, považovala bych za důležité, že autorka svá tvrzení bude opírat o teoretické zdroje (např. rozdílné znaky na těle byly vytvářeny tisíc let - s.31 aj.). Jako čtenářka bych zde stála o výkladový, nechaotický text (např. poznámky o potřebách jsou v naprostém rozporu na s.30 a 31). Subkapitola o českém vzdělávacím kontextu pro sociální spravedlnost je orientována výhradně na interkulturní vzdělávání (!). Považovala bych za důležité, aby autorka uváděla zdroje svých tvrzení (Cíle vzdělávání zformulovala sama? Jaký je zdroj členění etap vzdělávání - na s.35 i na s.37? Odkud bere informaci, že všichni máme potřebu postavit se tváří nespravedlnosti –s.36? Atp.) **Za podstatný problém této klíčové kapitoly však považuji především problém koncepční.** Pokud se má stát základem pro tvorbu efektivního vzdělávacího modulu pro další vzdělávání učitelů, měla by obsahovat alespoň stručná východiska týkající se problematiky dalšího vzdělávání učitelů v našem sociokulturním prostředí (s čím může „počítat“ vzdělání, týkající se především postojů zúčastněných atp.). odtud pak může vyplývat didaktická rozvaha nad modulem: v této části jsou z ní však jen torza, navíc tyto zkratky vedou k nepřesnostem (ve výčtu metod je aktivní učení, což je spíše přístup, skupinové učení je forma atp.) Nejde podle mého názoru o formální záležitost

teoretické části, ale tato nedotažení pak mají vliv i na pochopení následného tréninkového programu (např. popis metod: skupinové vyučování + aktivní učení na s.46., skupinové vyučování+simulační hry na s.52 aj.)

Soudím, že základním cílem diplomového textu bylo předložit vzdělávací modul (autorka sama svůj základní cíl neuvádí): praktická část přináší jeho popis (Vynechala bych z názvu „rozvoj výchovy“). Jde o **cenný tréninkový program**, který však v textu ztrácí na své hodnotě tím, že nám Pavla Koudelková jen minimálně dala nahlédnout do procesu tvorby takového programu. Základní popis na s.43 je minimalistický tak, že brání srozumitelnosti – viz např. popis vztahu tzv.(!) teorie a praxe, občas se to týká i popisu jednotlivých kursů. Z daného textu se také nedozvíme, které prvky programu jsou originální, které převzaté (např.s 56?) atp. Protože nejde jen o návrh modulu, ale modul by realizován, očekávala bych, že součástí diplomového úkolu mělo být i propracované autorské zhodnocení této realizace (několik vět v závěru za toto zhodnocení nepovažuji). Součástí popisu tréninkového programu je i zpětná vazba účastníků, autorka ji však pouze předkládá, netřídí, neshrnuje.

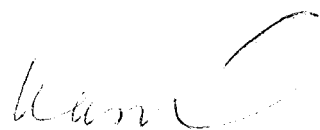
Otázky a poznámky k této části:

Co je technika konstruktivistického naslouchání? (Není v popisu metod v teoretické části, podle textu na s.50-51 soudím, že jde o tzv. aktivní naslouchání). Opravdu má skupina jen málo co dodat k celoživotním zásadám –zásadám čeho? (Je jim předkládána jedna z možných podob – s.55!) Jak jsou v programu začleněny dovednosti podporující „Celoživotní zásady“? Uvažovala autorka o tom, že by centrálním pojmem pro vzdělávací modul, který je pak také metodicky zpracován, měl být spíše pojem sociální spravedlnosti než pojmy multikulturní aj. (s.58-59?) Jak souvisí název Emoce (v grafu Struktury moci na s.87 s tím, co je pod ním napsáno?

Celý text diplomové práce je provázen četnými jazykovými chybami, stylistickými i gramatickými, velmi často jde o chyby z nedbalosti (některé jsou opravdu štěpné: např. získat hloupější pochopení...)

Vnímám i prostřednictvím textu (nejen lektorské činnosti) zájem Pavly Koudelkové o tematiku a její angažovanost. Podle mého názoru shromáždila cenný materiál, vytvořila cenný program, tato cennost se však do značné míry vytratila způsobem zpracování. Připadá mi, že mnohé z prohrěšků připadají na úkor rozsáhlosti a novosti problematiky a chci vyjádřit podporu i riskantním krokům diplomantky. Byla bych velmi nerada, kdyby ji kritický oponentský posudek odradil od zkoumání daného tématu, prosím ji, aby vzala oponenturu jako podnět pro další činnost. K lepšímu výsledku diplomového úkolu podle mého názoru chybělo lépe promyslet závěrečnou podobu textu, formálně a jazykově práci upravit.

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat *d o b ř e*.

Brandýs nad Labem 31.srpna 2006

Doc.PhDr.Hana Kasíková, CSc.